Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St, Jersey City, N J 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807
УНСоюз: (201) 451-2200

РІК ХС. Ч. 107 ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 9-го ЧЕРВНЯ 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JUNE 9, 1983 No. 107. VOL. XC.

Відбувся ХХ з'їзд УЛТПА

Чикаго, Ілл. (П. Демус). — ХХ з'їзд делегатів УЛТПА відбувся цього року в Чикаго в днях від 26-го до 29-го травня.

На цьому з'їзді вибрано нову Управу, в склад якої ввійшли наступні особи: голова — д-р Мирослав Коленський; голова-елект — д-р Юрій Гриценяк; перший заступник голови — д-р Степан Войтович; другий заступник голови — д-р Любомир Ворох; третій заступник голови — д-р Надя Борух; секретар — д-р Роман Дачкевич; скарбник — д-р Михайло Головатий; головний редактор — д-р Павло Джуль; вільні члени — д-р Марія Фішер-Слиж, д-р Мирон Іваницький, д-р Олександер Фаріон; референт преси: д-р Пилип Демус, референт молоді: д-р Андрій Бровар, організаційні референти: на схід — д-р Богдар Ворох, на захід — д-р Олег Снилик, на Канаду — д-р Юрій Стецик.

Д-р Мирослав Коленський

В Ню Йорку вшанували пам'ять жертв голоду

Ню Йорк, Н. Й. — Минулої суботи, 4-го червня ц.р., тут заходами Комітету Об'єднаних Українсько-Американських Організацій, згідно покликаного ним спеціяльного Громадського комітету підголовуванням проф. д-ра Миколи Чировського, відбулася жалобна маніфестація українців не тільки з Ню Йорку, але також з довколишніх міст і містечок, метою якої було помолитися за душі мільйонових жертв комуно-московського злочину, зокрема жертв Великого зумисне зорганізованого Москвою голоду в Україні в 1932-33 роках, та запротестувати проти зумисного нищення українського народу.

Маніфестація фактично тривала два дні, бо вже в п'ятницю, 3-го червня, під головною квартирою Об'єднаних Націй відбулася 30-годинна протестна голодівка, у якій взяли участь старше жіноцтво і молодь. Під час голодівки, згідно з інформацією речників згаданого Комітету, молодь роздала велику кількість інформативної літератури про зумисно організований Великий голод в Україні в 1932-33 роках з метою винищення найбільш свідомого національно українського елементу-селянства. Зворушливою була спільна молитва з вервицями, що нею проводив о. ігумен Патрикій Пащак, ЧСВВ.

В суботу, маніфестанти зібралися на Гаммаршилд плязі біля ОН, щоб в першу чергу спільно з духовенством помолитися за душі померших страшною смертю українців, число яких коливається між 7 і 10 мільйонів осіб. Панахиду відправили Митрополит Андрій Кущак і Владика Миколай з УАПЦ-П, а співав збірний чоловічий хор під диригентурою Івана Хомина. Співслужило багато отців духовних, між ними о. ігумен П. Пащак, ЧСВВ, о. Христофор Войтина, ЧСВВ, о. Богдан Скасків від Української Католицької Церкви та інші, серед яких було видно о. архимандрита Віктора Поспішила, о. протопресвітера Володимира Базилевського та багатьох інших.

Після Панахиди з короткими проповідями виступали о. П. Пащак, ЧСВВ, парох церкви св.Юра, і Мит-

(Закінчення на стор. 4)

У ДРУГОМУ ДНІ НАРАД СХВАЛЕНО ЗВІТИ І ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗГЛЯД СПРАВИ ЗЛУКИ З УБС

Союзівка, Кергонксон, Н. Й. — Відповіді на запити і зауваги в дискусії над звітами, звіт Контрольної Комісії, схвалення звітів та започаткування дебат над плянованою злукою УНС з Українським Братським Союзом виповнили другий день річних нарад Головного Уряду УНС у вівторок, 7-го червня.

Нарадами проводили на зміну головний предсідник д-р Іван О. Флис, заступник головного предсідника д-р Мирон Куропась та головний директор УНС на Канаду сенатор Павло Юзик.

На початку нарад того дня головний предсідник д-р Іван О. Флис представив Романа Татарського, новообраного попереднього дня на опорожнений резигнацією д-ра Аскольда Лозинського пост, головного радного.

Головний організатор Степан Гаврищ з'ясував кваліфікації головного урядовця УНС, ілюструючи їх його працю та її успіхами, а сеньйор сеньйорів УНС, почесний член Головного Уряду, інж. Степан Куропась провів статутове заприсягнення новообраного.

Р. Татарський у своєму короткому слові прирік, що він ще з більшою наполегливістю продовжуватиме „без політики" свою працю для УНСоюзу.

Відповіді на запити і зауваги в дискусії

Ранішню сесію другого дня нарад і частину пополудневої виповнили відповіді на запити та вияснення на зауваги в дискусії над звітами попереднього дня. Відповідали зокрема екзекутивні урядовці: головний організатор Степан Гавриш, головний секретар Володимир Сохан, головний касир Уляна Дячук, головний предсідник д-р Іван О. Флис, заступники головного предсідника д-р Мирон Куропась і Гльорія Пашен та сен. Павло Юзик, як також деякі з головних контролерів і головних радних.

Звіти прийняті, але не всі

На закінчення дискусії над звітами, головний контролер мгр Іван Геврик в імені очолюваної ним Контрольної Комісії ствердив, що все діловодство УНС є в повному порядку та запропонував прийняти звіти із заявою довір'я, за виїмком звіту головного радного д-ра Аскольда Лозинського, який на закінчення того звіту зголосив свою резигнацію з посту головного радного, яку Головний Уряд прийняв. Після дискусії та розгляду і вияснення ряду законно-статутових справ, Головний Уряд на пропозицію Контрольної Комісії насамперед одноголосно прийняв із заявою довір'я звіти головних екзекутивних урядовців, а опісля прийняв (при двох голосах здержаних) звіти всіх інших урядовців, за виїнятком звіту головного радного д-ра Аскольда Лозинського.

Уміжчасі почесний член УНС — колишній головний предсідник Йосип Лисогір видвигнув ще справу свого почесного статусу в УНСоюзі, яку передано Контрольній Комісії для дальшого розгляду та з'ясування.

Справа злуки Союзів

Останньою справою на порядку другого дня нарад Головного Уряду УНС було започаткування розгляду справи злуки УНС з Українським Братським Союзом, рекомендовану останніми Конвенціями цих обох Союзів.

Перебіг і вислід дотеперішніх розмов у цій справі зреферував головний предсідник д-р Іван Флис.

Головний Екзекутивний Комітет УНС, — звітував д-р І. Флис, — продовжував зустрічі з керівними колами Українського Братського Союзу та пороблено дальші пляни для злуки на Надзвичайній конвенції обох союзів восени 1984 року.

Якщо злука буде схвалена на тій Надзвичайній конвенції, то злучений союз буде відомий під назвою Український Народний Братський Союз.

Тентативною датою злуки є осінь 1984 року. Конвенційні делегати обох союзів зустрінуться на спільній кінцевій сесії, якщо злука буде прихильно вирішена.

Деякі із подробиць злуки є такі:

Головна канцелярія злученої організації буде в Джерзі Сіті.

Пропонований Статут нової організації буде приготований Статутовим комітетом, що складатиметься з шістьох членів, по три з кожної організації, та буде приготований на зразок статутів інших етнічних братських союзів.

Злучений Союз дальше видаватиме „Свободу" як український щоденник, „Народну Волю" як український тижневик, „Український Тижневик" як тижневик англійською мовою, „Форум" дальше появлятиметься як квартальник, і „Веселка" продовжуватиме свою теперішню появу.

Екзекутивний Комітет складатиметься з 9 членів. Екзекутивний віцепрезидент, асистент секретаря, асистент касира, другий директор для Канади, як також 2 із 7 контролерів та 6 із 16 радних будуть обрані з урядів Українського Братського Союзу на конвенції в 1986-му році. Статутовий Комітет може змінити титули. Маймо надію, що слово „головний" піде у відставку.

Українці по всіх усюдах дебатують та обговорюють „за" і „проти" цього великого кроку, що його запляновано.

Дальша дискусія в цій справі матиме місце на цьому засіданні і дата Надзвичайної конвенції повинна бути вирішена. Головний Екзекутивний Комітет вже в минулому дав до пізнання, що він є за злукою цих двох інституцій, обох бастіонів українського націоналізму та американського і канадського патріотизму.

„Головний Екзекутивний Комітет прохає про дальше уповноваження для завершення унії двох найстарших і найбільших українських братських союзів", — закінчив свій звіт д-р Іван О. Флис.

Його звітне з'ясування цієї справи доповнили інші учасники розмов з представниками УБС, а це: головний секретар Володимир Сохан, головний касир Уляна Дячук і головний організатор Степан Гавриш.

Другий день нарад Головного Уряду УНС закінчено зголошенням багатьох запитів відносно цієї злуки.

ЗАКРИЛИ ВСІ КОНСУЛЯТИ НІКАРАГУА В ЗСА

Вашінгтон. — Уряд ЗСА зарядив у вівторок, 7-го червня, видалити 21 службовців нікарагуанських консульств і закрити всі шість консульства Нікарагуа в ЗСА на знак відплати за видалення в понеділок трьох американських дипломатів з Нікарагуа.

Державний департамент зарядив, щоб шість консульств у Ню Йорку, Сан Франсіско, Маямі, Ню Орлінс, Гюстоні та Лос Анджелесі були закриті найдалі до 24-ох годин і щоб всі шість дипломатів, які керують цими консульствами залишили ЗСА цього самого дня. Іншими офіційними особами та їх сім'ям сказали виїхати зі ЗСА до п'ятниці.

Проти посольства Нікарагуа або його службовців не було зроблено жадних заходів. Офіційні представники Адміністрації президента Роналда Регена також сказали, що дипломатичні зв'язки між ЗСА і Нікарагуа покищо не будуть зірвані.

Розпорядження вислати нікарагуанських дипломатів і закриття консульств наступило день після того, як уряд Нікарагуа повідомив про своє рішення вислати зі своєї країни трьох американських дипломатів, обвинувативши їх у підривній діяльності. Одному американці приписували змову вбити або знешкодити міністра закордонних справ Нікарагуа.

Державний департамент відкинув усі ці обвинувачення. Речник американського посольства в Манагуа, столиці Нікарагуа, назвав ці обвинувачення смішними і „цілковито брехливими".

Взаємне видалення дипломатів привело і так вже напружені відносини між обидвома країнами до найнижчого рівня від часу, коли сандиністи захопили владу в Нікарагуа в 1979 році після скинення уряду генерала Анастасіо Сомоси Дебайле, який був диктатором Нікарагуа.

Не зважаючи на події останніх днів, державний департамент заявив, що подорож спеціяльного посланця президента Регена Ричарда Стовна до Центральної Америки відбудеться, включаючи заплановану на п'ятницю поїздку до Нікарагуа.

ПОВІДОМИЛИ ПРО ЗАТОПЛЕННЯ КОРАБЛЯ НА ВОЛЗІ

Москва, СССР. — Совєтський уряд і ЦК компартії опублікували незвичайне спільне повідомлення в понеділок, 6-го червня, про те, що пасажирський пароплав на ріці Волзі потерпів аварію, викликаючи здогади, що число жертв було велике.

У вівторок, 7-го червня, совєтський офіційний речник повідомив, що під час аварії загинуло понад 100 осіб. Пароплав з екскурсантами проплив у неділю вечером рікою під мостом, коли несподівано зачепив верхньою частиною за міст, що викликало катастрофу і загибель такого великого числа осіб. Аварія пароплава „Алєксандер Суворов" є найбільшою на річковому пароплаві в Совєтському Союзі від часу закінчення Другої світової війни.

Офіційне пресове агентство, притримуючись совєтської практики повідомлень про стихійні лиха, лише заявило, що були „жертви в людях" під час катастрофи волжського пароплава „Алєксандер Суворов".

Здогад про велику кількість жертв підкріпляє повідомлення, що для розслідування катастрофи призначено комісія на чолі з членом політбюра першим заступником прем'єр-міністра з питань транспорту Гайдаром Алієвим.

Західні кореспонденти і дипломати не пригадують ні спільного повідомлення таких високих установ, ні комісії розслідування на такому високому рівні у подібних випадках катастроф у Совєтському Союзі. Такі незвичайні кроки наводять на думку, що число жертв було дуже великим або що серед жертв були чужинці або високі совєтські урядовці. Совєтські засоби масової інформації звичайно нічого не повідомляють, якщо трапляються менші випадки з совєтськими громадянами.

Старання вияснити подробиці випадку і отримати точнішу інформацію від совєтських офіційних джерел були даремними.

Повідомлення ТАСС коротко говорило: „Центральний комітет комуністичної партії і рада міністрів СССР, повідомляють, що 5-го червня пасажирський дізельний пароплав „Алєксандер Суворов" потерпів аварію на Волзі біля Ульяновска, і що аварія викликала людські жертви". Далі повідомлення висловило співчуття сім'ям жертв катастрофи і що робляться заходи помогти цим сім'ям, а також що робляться кроки для ліквідації наслідків аварії.

У світі

ЯК УЖЕ ПОВІДОМЛЯЛОСЯ, від 12-го травня продовжується бунт високих керівників Палестинської Визвольної Організації проти керівництва і політики лідера організації Ясіра Арафата. Не зважаючи на гарячкову діяльність Арафата і деякі примирливі кроки, бунт продовжується, а минулої суботи відбулася відкрита воєнна проба сил, в якій загинуло 8 осіб, а 17 були поранені в наслідок чотирьохгодинної артилерійської та мінометної перестрілки між бунтівниками і вірними Арафата частинами ПВО. Тепер члени Фата, настроєні проти Арафата, вимагають скликання конференції і вибору нового лідера ПВО на місце Арафата. До вибору нового лідера, на їхню думку, ПВО повинен керувати тимчасовий комітет, зложений з однакової кількости прихильників і противників Арафата. Вміжчасі Арафат продовжує відвідувати різні арабські та неарабські країни, намагаючись схилити якнайбільше сил на свою підтримку.

КИТАЙСЬКА НАРОДНА Республіка зайняла в понеділок, 6-го червня, місце в Міжнародній організації праці, яке залишилося вільним від 1971 року, коли Об'єднані Нації виключили Тайван з організації і прийняли Китайську Народну Республіку. Міністер праці Китаю на чолі 31-членної китайської делегації був офіційно прийнятий на річний асамблеї Міжнародної організації праці.

СОВЄТСЬКА „ЛЕПТА" для груп „за мир у світі" у Західній Німеччині становить коло 30 мільйонів долярів річно. Ці суми совєти передають в руки німецьких „пісників" через різні групи у Західній Німеччині, які служать прикриттям для просовєтських організацій, що їх метою не є так мир, як підрив демократії західнього світу. До цих груп, які дістають гроші з Москви, має належати, начебто, і голосна Зелена партія охорони довкілля, яка здобула в останніх виборах 27 місць в німецькому парляменті. Це виявила таємна інвестиґаційна установа, рівнорядник американському Сі-Ай-Ей, що звється Бундеснахріхтендінст. Гроші з Москви ліві організації начебто використовують для того, щоб постачати свої бюра спеціяльним бюровим устаткуванням, електронічними приладами і можливо для часткової оплати працівників. Всі ці таємні розкриття вже виявлено, але не оголошено прилюдно, бо канцлер Гельмут Коль, готуючись до липневої поїздки до Москви цього року, не хоче непотрібно псувати гумору Юрієві Андропову.

КОНҐРЕС І АМЕРИКАНСЬКА розвідка обвинувачують Москву в тому, що СССР має на 50 відсотків більше ракет з атомовими головками, які скеровані на Західню Европу, ніж совєти подають офіційно. Відомо, що совєти ввели в дію по дві ракети типу СС-20, обидві окремо устатковані трьома атомовими головками, на кожному місці прицілу. Таких місць є в європейській частині СССР 240. Але крім цих відомих атомових ракет при кожному з названих 240 місць є ще третя ракета, спритно прихована поблизу відомих ракет, що має також по три атомові головки. Наявність цих третіх ракет виявлено дуже тонкими розвідчими фільмовими камерами, що є в посіданні західньої розвідки. Найгірше є те, що такі сховані ракети вже існували там три роки перед тим, як їх американські розвідчі сателіти і літаки виявили, а це означає, що навіть, якщо б поміж Америкою і СССР дійшло до підписання договору про зредукування атомової зброї, то перевірити Америці виконання договору совєтською стороною буде не під силу, — кажуть офіційні чинники, згідно з журналом „Нюзвік" з 6-го червня 1983 року.

В Америці

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН ще досі не виявив чи він буде кандидатом на перевибір чи ні. Деякі чолові республіканці турбуються таким станом, але не мають відваги звернути уваги Президентові, який, згідно з оцінкою політичних спостерігачів, вже почав розвивати нібито передвиборчу кампанію. Зокрема деякі його виступи наглядно вказують на те, що він таки буде старатися про перевибір на другу каденцію не зважаючи на вік. Таким передвиборчим стилем кореспонденти вважають заплановану поїздку Р. Регена до Ню Гемпшир 4-го липня, тобто в сам день Американської Незалежности. Крім звичайних церемоніяльних виступів пов'язаних з Днем Незалежности, президент Р. Реген зустрінеться з деякими республіканцями, а крім того Ню Гемпшир є першим стейтом, де відбудуться перевибори.

БІЛИЙ ДІМ ПОВІДОМИВ у понеділок, 6-го червня, що в серпні цього року президент Роналд Реген відвідає Мехіко і матиме розмови з президентом Мехіко Міґелем де ля Мадрідом. Зустріч має відбутися в місті північного Мехіко. Заступник пресового секретаря Білого Дому Леррі Спікс заявив, що покищо не встановлено точного місця зустрічі. Президент Роналд Реген перший раз зустрічався з президентом де ля Мадрідом 8-го жовтня минулого року в Сан Дієго.

МОЖЛИВІСТЬ ЗАТРУДНЕНЬ на полі компюторів і математики зростатиме протягом 1980-их років більше, ніж в будь-якій іншій фаховій ділянці господарки в ЗСА, — оголосив Департамент праці з Вашінгтону. 15-сторінкова брошурка, в якій описані можливості й перспективи таких фахів, появилася і її можна одержати за висланням суми 2.25 дол. на адресу: Consumer Information Center, Department 223L, Pueblo, Colo. 81009.

АМЕРИКАНСЬКА АВТОМОБІЛЬНА Асоціяція підрахувала, що цього літнього вакаційного сезону витрати на вакації для чотирьох осіб з однієї родини зростуть на три відсотки в порівнянні з минулорічними вакаціями. Так денний прожиток таких чотирьох літників, які подорожують автом, становитиме 155 долярів на харчі, нічліг і автові видатки. В цю суму не враховано видатків на квитки до місць розваг, ані закупів сувенірів чи плати за проїзд великими дорогами та мостами.

ВЖЕ ТЕПЕР У ВАШІНҐТОНІ йдуть передбачування, хто буде кандидувати на „ідеальній" демократичній виборчій листі у президентських виборах 1984 року. Для багатьох такий ідеальний „вимріяний квиток" виборчий становитимуть Джан Глен, колишній астронавт і сенатор з Огайо, на президента, і губернатор Ню Йорку Маріо Квомо на віцепрезидента.

ДЛЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ЮНАКІВ І юначок у віці від 14-ти років до 22-ох, які цього літа не змогли собі знайти платної праці, існує все таки можливість багато чого навчитися, коли вони візьмуть участь у різних громадських роботах, добровільних публічних службах, таких як урядові агенції та харитативні акції. Наприклад, федеральна агенція, що звється „Екшен" (Action) організує добровільний проект у 75-ох громадах і може дати інформації про інші подібні проекти будь-де по Америці. Зацікавленим для ближчих даних треба зголоситися до Barbara Wyatt, director of Young Volunteers in Action, toll-free at (800) 424-8867 or (800) 424-8868.

Філядельфія віддасть шану жертвам Великого голоду в Україні

Стейтовий Сенатор Джозеф Рокс з Філядельфії передає резолюцію стейтового сенату Пенсильванії в пошану жертв Великого голоду в Україні в 1932-33 роках на руки проф. д-ра Петра Стерча, голови Крайового Громадського Комітету для вшанування пам'яті Жертв Великого голоду в Україні в 1932-33 роках. Інші члени делеґації (зліва): Дмитро Ткачук, голова Світового Об'єднання Гуцулів, проф. д-р Наталія Пазуняк, секретар Крайового Громадського Комітету, Володимир Василащук, голова Американської Української Демократичної Партії, — сен. Джозеф Рокс — Осип Коновал, заступник голови АУДемократичної Партії, — проф. д-р П. Стерчо — та інж. Юрій Іхтіярів, виконуючий обов'язки голови Філядельфійського Громадського комітету для вшанування жертв Великого голоду.

Філядельфія, Па. (УКК-УГФМ). — Вже в надходячу неділю, 12-го червня ц.р., відбудеться всегромадське вшанування жертв Великого голоду в Україні в 1932-33 роках, що його організує місцевий комітет, на чолі з інж. Петром Гурським, у співпраці з УКК Української Громади Метрополітальної Філядельфії, очолений проф. д-ром Петром Стерчом.

В неділю вранці о год. 11:30, в катедральному храмі св. Володимира української православної церкви, при 5-ій вул. і 67-ій авеню, буде відправлена Соборна Панахида о. настоятелем Олексієм Лімонченком в сослуженні українського православного й католицького духовенства та з участю пасторів українських протестантських церков. В Соборній Панахиді візьмуть участь представники молодечих і ветеранських організацій, як і суспільно-громадських організацій та установ з прапорами.

„Того ж дня, в пополудневих годинах, відбудеться всегромадська маніфестація на Індепенденс Молл., при 5-ій і Маркет вулицях, біля Дзвона Свободи. Збірка громадянства перед год.

(Закінчення на стор. 4)

Пояснюють припинення виїзду жидів з СССР

Москва. — Керівники офіційного Антисіоністського комітету, створеного шість тижнів тому в Москві, заявили в понеділок, 6-го червня, що вони задоволені тим, що еміграція жидів фактично припинилася тому, що основна маса совєтських жидів, які хотіли виїхати, вже виїхала.

Виступаючи на пресовій конференції, перший заступник голови комітету Самуїл Зівс сказав, що припущення на Заході, що тисячі жидів все ще стараються емігрувати, є нічим іншим як „жонглюванням числами сіоністською пропагандою".

Крайова конференція в справах совєтських жидів, з осередком в Ню Йорку, яка займається еміграційною статистикою, заявила, що до кінця 1979 року щонайменше 300,000 жидів попросили своїх родичів за кордоном вислати їм запрошення емігрувати. Не відомо, скільки з них виїхали, а скільки ще чекають на виїзні візи.

Запрошення від родичів в Ізраїлі або в інших місцях є першим кроком в еміграційній процедурі. Жидівські джерела заявляють, що совєтські власті успішно блокують пересилання пошти з запрошеннями.

Еміграція совєтських жидів дальше обмежена, сказав Зівс, підтвердивши офіційні дані, але додав, що вийняток становлять жиді, які бажають з'єднати свої родини, члени яких опинилися в різних країнах у наслідок Другої світової війни.

„З'єднання сімей в основному закінчене", — заявив Зівс, — „а тому зменшилася еміграція".

Іншою причиною зменшення еміграції Зівс назвав зменшення числа жидів, „які піддалися принадам сіонізму і які стали жертвами сіоністської пропаганди, в результаті чого покидали нашу країну".

Згідно з даними західних організацій, еміграція жидів зменшилася з 51,320 осіб у 1979 році до 2,688 минулого року. В Совєтському Союзі є ще приблизно 1,8 мільйона жидів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members $1.25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Продовжують очорнювання

Київська центральна газета ,,Радянська Україна" знову очорнила українських патріотів, а зокрема ,,українських буржуазних націоналістів" з приводу появи нового памфлету відомого каґебіста, лавреата республіканської премії ім. Ярослава Галана — Клима Дмитрука, що вийшов недавно у видавництві ,,Дніпро".

У виданні газети з 15-го травня ц. р., М. Коваль, доктор історичних наук, лавреат державної премії Української ССР, написав нібито ,,рецензію" на згадане видання, сильно коментовану в дусі веденої КҐБ антиукраїнської і антинаціоналістичної пропаґанди, яка не сходить зі сторінок совєтської преси. Згаданий доктор, пишучи про ,,лютих ворогів українського та інших радянських народів, прислужників фашизму та імперіялістичної реакції — українських буржуазних націоналістів", не забув згадати про їхніх ,,наставників з антинародної уніятської та автокефальної церков", яким він також приписав чималі злочини, нібито доконані ними перед, під час і після Другої світової війни.

Згадуючи про ,,оунівських вішателів і вбивць", М. Коваль поіменно згадує знову прізвища Сергія Ковальчука і А. Газду, що ,,прикидаються невинними старичками, які нібито нікому нічого не завинили". І тут, цитуючи відомого вже українцям у діяспорі україножера К. Дмитрука (Гальського), автор ,,рецензії", підтягає під один копил усі українські національні організації, включно з колишніми вояками і старшинами УПА та ,,піввійськовими осередками молоді", кажучи, що ,,всі вони, апологети хреста й тризуба, відробляють подачки Американського Центрального розвідчого управління та інших підривних служб західніх держав, на утриманні яких націоналісти перебувають після розгрому гітлерівської Німеччини, беручи участь в антирадянських кампаніях".

Окремий параграф у ,,рецензії" М. Коваль присвятив тим розділам у памфлеті К. Дмитрука, у яких він брудом обкидає Українські Церкви і релігійні об'єднання, називаючи їх ,,осколками уніятства і автокефалії, які виступають в одному запрязі з буржуазно-націоналістичними найманцями монополій".

Дуже злоститься К. Дмитрук на тих українців і їхні організації, які пов'язуються з ,,сіоністськими організаціями та ізраїльськими агресорами". Треба відмітити, що памфлет К. Дмитрука був, мабуть, написаний вже після XIII Конґресу американських українців, бо він згадує в ньому про ,,взаємну колотнечу в екзильному паноптікумі, мишачу вовтузню опереткових 'прем'єрів', 'президентів' і 'генералів' без армії, про жалюгідні намагання жовто-блакитних псевдонауковців фальсифікувати історію і культурні надбання Країни Рад, торпедувати культурний обмін СССР з капіталістичними державами". Так і бачите, що Дмитрук злорадіє ,,українською вовтузнею" на поселеннях і каже, що хоч закордонні ,,оунівці і уніяти ще продовжують свою чорну справу, вона приречена, як приречена й їхня фашистська людоненависницька ідеологія".

Треба сказати, що якщо б в дійсності було так, як написано вище, то К. Дмитрукові ледве чи потрібно б писати памфлети. Його, мабуть, перевели б у відділ ,,мокрої" роботи, до чого він звик і на чому він виріс у ,,письменники".

Роман Рахманний

ТРИ ЕТАПИ ВІЛЬНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ

Запрошення Управи Спілки Українських Журналістів Канади (СУЖК) прочитати доповідь на зустрічі її членів і громадськости з нагоди 25-річчя (в Торонто 24-го квітня 1983 року) я прийняв з т. зв. змішаними почуттями. Якщо ви — журналіст і пробуєте на форумі журналістів говорити про рідну пресу, то ви наражаєтесь на ролю ,,українського Сізіфа". А він мусить штовхати під ,,гору журналістської гордости" не один, а принаймні два камені, що постійно скочуються вниз і спричинюють лявіну камінців усіляких закидів і полемічної пилюги на обличчя того, хто посмів сказати щире, об'єктивне слово про цю важливу ділянку українського життя.

Але оскільки таке запрошення означає певне довір'я своїх колеґ і відповідає прагненню громадськости почути слово журналіста про рідну журналістику з такої рокової нагоди, то я цей ,,виклик" прийняв. Напрочуд, відгук учасників і учасниць того вечора був прихильний, з пропозицією надрукувати усі три частини доповіді, щоб вони — слухачі — могли мати і текст її. Може й інші читачі будуть цікаві знати її зміст і збагатити його своїми думками.

I.

I. Оглянувшися поза себе

Спілка Журналістів Канади існує вже чверть століття, але її вік, звичайно, не покривається історією української преси в цій країні. Молодший вік цього журналістичного об'єднання натякає на труднощі, серед яких доводилося організаторам втримувати при житті товариство, подумане головно для спільних зустрічей і приязного співжиття членів тієї самої професії, але сильно поділених на політичні та віровизнанені відламами.

Декого з нас може не вдовольняє діяльність СУЖ Канади за минулих 25 років, одначе управа Спілки (теперішня та кожна попередня) не повинна робити собі надто багато докорів з цього приводу. Адже всі журналістські товариства зазнавали тієї самої долі. Журналісти — таке плем'я, що не легко вкладається в якусь одну загальну форму, хібащо вони піддані Совєтського Союзу. Там офіційна спілка журналістів виконує ролю ,,одного загону пропаґандистів" державної влади, що гнобить і своє, і чужонаціональні суспільства. Вільні українські журналісти мають свободу волі й вибору, можуть писати те, що хочуть і як вміють, можуть друкувати там, де можливо, або й узагалі не друкуватись... належати чи не належати до спілки.

Спроби створити єдину всеохоплюючу спілку українських журналістів після Другої світової війни на окупованій західніми альянтами території Німеччини тільки підтверджують сказане. У спільно твореній Спілці Українських Журналістів (СУЖ) 1946 року почали задавати тон доктринери-соціялісти і намагалися виключити від участи в ній націонал-демократів, з якими вони мали спір за підтримку революційно-визвольної боротьби в Україні. Соціялісти відкидали всяку думку про УПА та взагалі доцільність збройно-політичної боротьби. Тоді журналісти націонал-демократи продовжили свої попередні заходи та завершили їх другим своїм з'їздом і спілкою п. н. Націонал-демократичне Об'єднання Українських Журналістів (НДОУЖ).

Обидві спілки виправдали своє існування в той тяжкий для нашої преси й усієї громадськости час: вони якоюсь мірою допомогли зберегти за українською громадськістю існуючі українські часописи: ,,Українську Трибуну" в Мюнхені, ,,Наше Життя" в Авґсбурзі, ,,Українські Вісті" в Новому Ульмі, ,,Неділю" в Ашафенбурзі", ,,Час" у Фюрті і ,,Нашу Пошту" в Гайденаві. Альянтські бюрократи, не без спонуки з боку совєто-російських речників, мали намір одним декретом закрити всю або принаймні сильно обмежити вільну українську пресу у тогочасній Західній Німеччині. Завдяки протидії обох спілок той намір знешкоджено.

Зміни в розташуванні українського табірного населення, а потім масовий переїзд читачів і журналістів за океан, виключили навіть будь-які товариські зустрічі членів СУЖ і НДОУЖ. Очевидно, життєві умови були надто тяжкі для того, щоб жити ілюзіями про якусь всеохоплюючу спілку журналістів. Але дискусій, суперечок і навіть полеміки на цю тему тоді не бракувало... Залишилися з того всього тлінні сторінки задрукованого паперу без ніяких конструктиних наслідків для української справи.

На північноамериканському континенті постали дві окремі спілки журналістів. Спершу в Америці (1952 зглядно 1958), а опісля — в Канаді, 19-го жовтня 1957 року. Однак щойно 30-го листопада 1965 року канадсько-українські журналісти взяли участь у з'їзді своїх американсько-українських колеґ. У той час, згідно з підрахунком доповідача про ,,Українську пресу в Америці й Канаді", було в нас спільно приблизно 500, 000 читачів і читачок. Професійно зайнятих у цій пресі, на всіх 47 періодичних видань, було понад 120 журналістів — редакційних працівників. Була тоді теж значна кількість ,,вільних" співробітників, переважно інтелектуалів і громадсько-політичних діячів, що своїми статтями поглиблювали зміст цих щоденних, тижневих, і щомісячних видань.

(Продовження буде)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Леонід Бенцель — баталіст і графік

Леонід Бенцель людина ще розмірно молода, 40-их років, живе постійно в Сіетлі, столиці найдалі на північний захід положеного стейту Вашінґтон, тому на Сході Америки дотепер невідома. З короткої біографічної довідки, доданої до його каталогу на теперішній індивідуальній виставці в ґалерії Об'єднання мистців українців Америки в Ню Йорку, довідуємося, що він має високу освіту однаково в лінґвістиці й історії, як у мистецтві. Ближчих подробиць не подано, але його виставка потверджує сказане у тій довідці: однаково його сантимент до козацького періоду в історії України, як і його фахове знання мистецької творчости.

Коли тільки входите до ґалерії ОМУА — зразу таки кидається в очі, що маєте діло не з аматором, а професіоналом, який має дві великі прикмети мистця: амбіцію підноситись на щораз вищі щаблі мистецтва і роботящість. Леонід Бенцель це в першу чергу баталіст, закоханий у тематиці козацьких і лицарських боїв. Він має відвагу малювати олією або кольоровим олівцем фіґуральні твори з десятками осіб і коней, маючи в історії українського мистецтва таких великих попередників, закоханих у цій самій тематиці, як Микола Івасюк, Борис Крюків чи Петро Андрусів. Бенцель — реаліст, але він стилізує обличчя своїх героїв, надаючи їм особливо гострого вигляду, різного від фотографічної вірности. Його знання рисунку особливо видне у такому образі, як ,,Червоний шейх" — де переданий рисунком рух, що його сучасним незрівняним майстром є Едвард Козак. ,,Похід Святослава на болгар" дивує розмахом і водночас докладністю та роботящістю творця, який завдав собі чимало труду у викінченні деталів такої маси людей і звірят на розмірно невеликому розміром полотні. ,,Козацький осаул у степу" — це вийнятково ясний образ, єдина постать на білому тлі.

Але виставка нерівна. Жаль, що мистець не зазначив у каталозі років, у яких творив дані твори. Бо, ось, наприклад, зазначений у каталозі зараз перший експонат ,,Козацький полковник з судженою" стоїть мистецькою вартістю куди нижче портрету ,,Святої Ольги-Олени"; коли у тому портреті обличчя живе, гарне, людське, тепле, і ввесь образ надзвичайно естетичний, то ,,Полковник із судженою" — (не во гнів мистцеві) дерев'яні, наче із музею воскових фіґур. Треба здогадуватись, що походить з перших спроб мистця користуватися фіґуральною тематикою.

На виставці всіх 47 експонатів. Велика більшість походить із приватних колекцій із зазначенням, що вони ,,не на продаж". Техніка: олії, кольоровий олівець, є літографії, є й репродукції. Як графік мистець представив себе майже виключно у портретах. Але, здається, вуголь не є найкращим засобом у руці мистця. Українська графіка в минулому і сучасному має таких велетнів, що трудно суперечити з ними. Нарбут, Ковжун, Сорохтей, — сучасні Гніздовський, Божемський, Мирон Левицький — кожний з них інший, кожний з них створив уже неначе власну школу графіки. У портретах вуглем Бенцеля видно його хист схоплювати подібність даної постаті, видно теж знову знання рисунку і його вірність реалізмові. В оліях і кольоровому олівці він ориґінальніший і подає надію, що не зупиниться на теперішньому поземі, а буде далі експериментувати і, будучи надзвичайно роботящим, дасть ще не один насправді мистецький твір. Добре сталося, що прилетів з такої далекої місцевости — Сієтл віддалений від Ню Йорку на 2,960 миль — щоби дати себе тут пізнати. І добре зробило ОМУА, що дало йому свою фірму і ґалерію, бо це одна з найцікавіших виставок, яка відбулася у цьому мистецькому прибіжищі в Ню Йорку. Це надзвичайно мила несподіванка, що після смерти Бориса Крюкова і Петра Андрусева їхня тематика баталістики, козацтва, лицарства, знайшла звеличника в особі Леоніда Бенцеля.

Іван Кедрин

Олександер Татомир

ШИРІМ ПРАВДУ ПРО УКРАЇНУ

Значна частина української молоді в розсіянні вже майже не володіє рідною мовою. Тим то особливого значення набирають чужомовні видання про наше минуле й українську проблематику. Вони інформують нашу молодь про її походження та тісніше пов'язують з українською спільнотою. Водночас познайомлюють зужинців з українським питанням.

Слід щиро вітати кожне таке видання — в іншій як українська мова — прихильне українським змаганням за самобутність. Воно не мусить бути великим науковим твором, що його молодь та ширше громадянство неохоче читає, а коротким джерельним оглядом українознавчих дисциплін: історії, географії, літератури, мистецтва тощо. Часто такі видання стають предметом зацікавлення й товчком до основніших студій.

Цього року у Видавництві ,,УКРАПРЕС" появився друком в англійській мові короткий огляд української історії від найдавніших часів п. з. ,,Brief Outline of Ukrainian History" — пера відомого українського громадського діяча й мецената, автора кількох менших творів українською та англійською мовами Осипа Біловуса. Це видання на 40 сторінках змальовує українське минуле від часів скитської імперії по сьогодні. Опис минулого автор ілюструє численними портретами наших визначніших володарів: князів, королів і гетьманів, корифеїв національного відродження й картинами величавих історичних подій, як в'їзд Хмельницького до Києва й перемога козаків над росіянами під Конотопом. Щоб краще зрозуміти зміст залучено п'ять картин розміщення та міґрації скитів, сарматів, кимерів, слов'ян і різних кочових племен, та карту етнографічних кордонів України.

Автор з великим пієтизмом ставиться до українських королів і гетьманів, а вслід за тим до монархічного ладу в Україні. Більше уваги присвячує нашому останньому гетьманові Павлові Скоропадському та його леґітимним наслідникам принцові Данилові й принцесі Олені.

Огляд минулого О. Біловус попереджує трьома важливими історичними причинками: 1). Колиска нації, 2). Походження назви Україна та 3). Українська імперія. У першому причинку він підкреслює, що початки формування українського народу сягають передісторичної доби, приблизно десятого сторіччя до Христа. Тоді наш нарід мав назву ,,Велика Скитія". У третьому сторіччі до Христа, ця назва була заступлена новою ,,Сарматія", яка згодом мінялася на ,,алянів", ,,роксолянів", ,,антів", ,,рутенів", ,,русів", а тепер загально вживається назва ,,Україна". В причинку про походження назви ,,Україна" автор пище, що вперше вжито її в Київському Літописі 1187 року. В причинку про українську імперію він стверджує, що українські династії постали багато вчасніше перед дев'ятим сторіччям, в часі процесу злиття різних расових груп, які находилися на українській території серед автохтонного населення та під час асиміляції рутенського народу. Українські династії в IX і X сторічях не були вислідом пригодницького духа деяких чужинців. Київські князі звали себе каганами — цебто королями.

У чергових сімох розділах О. Біловус описує історію України від новгородського короля Рюрика до теперішніх змагань за незалежність України.

У першому розділі є мова про територію та населення України, її топографію, ріки, підсоння, фльору і фавну, мінерали, міста та вчасну історію до IX сторіччя. У другому автор говорить про добу королів до Володимира Великого та про занепад Києва. В третьому є змальована велич Галицько—Волинського Королівства, володарі якого були нащадками київської династії. По упадку Києва вони перебрали керівництво українською державою. Цей розділ кінчається князем Львом II та конфедерацією трьох королівств: України, Литви, а опісля Польщі. Мова тут про ароґанцію польської шляхти та їхні імперіялістичні зазіхання, що порушили унію і спричинили масові збройні повстання.

Четвертий розділ розповідає про Січ і Козацьку Державу. А далі йде — тайна умова Польщі з Москвою, що довела до поділу України на дві частини, що взаємно поборювали себе та спричинили упадок нашої державности. Український народ від національної загибелі врятували духові велетні Котляревський, Шевченко, Леся Українка, Іван Франко та інші.

П'ятий розділ присвячений відродженню української державности в 1917-18 роках. Нав'язанням до світлих традицій і запорукою правопорядку було проголошення конвенції українських делеґатів у Києві 29-го квітня 1918 року монархії, а її суверенним володарем гетьмана Павла Скоропадського. Деструктивна

(Закінчення на стор. 3)

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ДЕ НАША МОЛОДЬ?

Ще досі перед очима ніби сон чи казка — чудовий Вечір Танцювальних Поколінь у виконанні української молоді (Пласт, СУМ-А та ОДУМ) Чикаґо, яка загостила до Ню Йорку, щоби вшанувати балерину Рому Прийму Богачевську за її великий вклад у плекання любови до українського танку серед нашої молоді.

Чується голос молодої заповідачки програми Христі Боднарук: ,,Чи бачили ви красу українських Карпат?" — і помалу ваша уява дійсно переноситься туди у рідні Карпати. Танцюють делікатні метелики, чудові грибочки, мряка, прозорі краплинки роси, лисички та зграбненькі пільні коники. За ними виходять постаті фантастичного світу, як лісовики, мавки, чугайстри, відьми та інші. Всі танці дбайливо випрацювані, а строї захоплювали помисловістю, кольорами і приміненням до стилізованого українського одягу. Хореографія Роми Прийми-Богачевської та молодих хорео-

(Продовження на стор. 3)

Микола Лівицький

ДЦ УНР В ЕКЗИЛІ МІЖ 1920 і 1940 РОКАМИ

III.

Рада Республіки, Другий Зимовий Похід і ліквідація Тарнова

Перші місяці перебування на чужині були зужиті для налагодження діяльности в нових умовинах еміґраційного життя. Міністерства уряду влаштовувалися для ведення такої-сякої праці, дивізії й інші частини війська пристосовувалися до перебування в таборах інтернованих, відновлялися зв'язки з дипломатичними Представництвами Уряду, які в тому часі існували і діяли майже у всіх европейських державах.

Роки 1921, 1922 і першу половину 1923-го можна назвати Тарнівським періодом Державного Центру УНРеспубліки (уже в екзилі). На той період припала болюча справа підписання Польщею т. зв. Ризького Договору з большевиками, що потягало за собою відтягнення визнання Польщею Уряду УНР, а значить і втрату цим урядом спеціяльного статусу на території Польщі і заміни українського посольства у Варшаві на центральний комітет української еміґрації в Польщі.

У засяг цієї праці не входить оцінка Ризького Договору і відповідні до цього коментарі. Українці до цього часу вважають, що Польща зрадила свого українського союзника. Для об'єктивности належить ствердити, що на жадання уряду УНР польський уряд запропонував большевицькій делеґації допустити до мирних переговорів у Ризі також делеґатів уряду УНР, зазначаючи, що головою такої делеґації має бути тодішній прем'єр-міністер УНР Андрій Лівицький. Ясно, що большевицька відповідь була неґативною, при чому в цій відповіді був такий характеристичний уступ. Він говорив про те, що якщо йдеться особисто про ,,бандита" Андрія Лівицького, то він може звернутися до уряду совєтської України з проханням про амнестію... Після заключення Ризького Договору тодішній посол УНРеспубліки в Латвії і Естонії полк. В. Кедровський подав в імені і на доручення свого уряду протестаційну ноту до уряду Польщі, зазначуючи при тому, що підписання Ризького Договору касує автоматично Варшавський Договір з усіма його клявзулями поміж урядом Польщі і урядом УНРеспубліки.

У Тарнові розпочалася поточна праця урядових установ УНРеспубліки. Відбувалися засідання Ради Міністрів, приїздили зі звітами дипломатичні представники УНР з різних держав, окремі міністерства випрацьовували різні розпорядження і заходи, що, очевидно, могли бути виконані тільки при умові повороту в Україну. Вся ця праця відбувалася під зверхнім наглядом і керівництвом Голови Директорії УНР Симона Петлюри, який також перебував у Тарнові і мешкав у згаданому вище готелі Брістоль.

Одним з перших завдань уряду УНР після відходу в екзиль було скликання представницького органу, що і сталося в досить швидкому часі і такий орган почав діяти під назвою Ради Республіки.

Як відомо, останній леґітимний парлямент України, Трудовий Конґрес, передав усю повноту верховної і законодатної влади Директорії Української Народної Республіки. Але ще на українській території в роках 1919 і 1920, роблено заходи, щоб покликати до життя представницький орган з правами законодатними і контрольними. Очевидно, такий орган мав бути лише дорадчим при Директорії УНР і всі його ухвали підлягали б затвердженню Директорії. Це само стосувалося, розуміється, і Ради Республіки, хоч Директорія вже не існувала, як кількачленна колективна установа, і стала одноособовою інституцією в особі голови Директорії, яким був Головний Отаман Симон Петлюра.

Проте, здійснення пляну створення представницького органу на українській території не було можливим: цьому бо перешкоджала постійна рухливість фронту, коли українська Армія, то наступала, то відступала, а на деякий час мусіла навіть піти в запілля ворога, в т. зв. Перший Зимовий Похід. Одначе, на чужині, в Тарнові покликання до життя Ради Республіки стало зовсім реальним і доцільним. Урочисте відкриття сесії Ради Республіки відбулося у перших місяцях року 1921, в партерових залях готелю Брістоль. Цього відкриття доконав Голова Директорії Симон Петлюра, а звіт про діяльність уряду склав тодішній прем'єр-міністер Андрій Лівицький.

Рада Республіки складалася з представництв різних українських політичних партій і деяких громадських організацій. Це були такі партії: Українська Соціялістично-Робітничо-Демократична Партія, Радикально-Демократична Партія (тоді ще мала назву Партії Українських Соціялістів-Федералістів), Українська Партія Селянських Соціялістів, Українська Народно-Республіканська Партія та Союз Укр. Хліборобів-Демократів (помірковані гетьманці). Українська Партія Соціялістів-Революціонерів, що ще за часу перебування на рідній території була в опозиції, не послала своїх делеґатів до Ради Республіки. Громадські організації, що вислали своїх делеґатів, були такі: Об'єднання Українських Кооператорів, Союз Працівників Самоврядування (т. зв. Земств) і Союз Українських Залізничників і Поштовиків. При цьому не треба забувати, що всі ці організації вийшли недавно з України, а тому схоронили свою внутрішню організованість.

Головою Ради Республіки був обраний представник Радикал-Демократів, визначний учений в галузі металюргії і колишній заступник прем'єра і міністер Народного Господарства в уряді Остапенка (від квітня 1919 року) Іван Фещенко-Чопівський. Створивши різні комісії по відповідних фахах, Рада Республіки негайно приступила до дуже інтенсивної праці. З уваги на загальне переконання, що тоді існувало серед тодішніх українських політичних течій, про скорий поворот на батьківщину, Рада Республіки, крім приймання і схвалювання звітів уряду, зайнялася опрацюванням різних законів, розпоряджень і заходів, що їх треба буде, впровадити в життя у звільненій від московсько-совєтської окупації Україні. Праця ішла повною парою.

(Продовження буде)

Де наша...

(Продовження зі стор. 2)

графів нового танцювального покоління — Роксани Дикої-Пилипчак, Марти Городиловської-Козицької, Юри Цепинського та Івася Пилипчака. В програмі брали участь ансамблі „Громовиця", „Блискавиця" та „Сонечко". Їхнім опікуном є великий любитель української молоді о. митрат Маріян Бутринський. Музичний керівник і диригент оркестри є Надя Савин.

Не хочеться вірити, що від найменших вісімлітніх аж до найстарших зібралось так багато ентузіястів українського танку, які не жалували ні зусиль ні праці, а скільки коштів, щоб приїхати до нас.

А як нюйоркська метрополія їх привітала? Чи ми стали лицем до молоді і показали їм, що цінимо їхню працю і підтримуємо їх морально і матеріяльно. На жаль, соромно було дивитись на багато порожніх місць на залі, які легко могла наша нюйоркська громада заповнити. Не нарікаймо, що наша молодь не цікавиться українською культурою, денаціоналізується, відходить від наших організацій. А як ми оцінили працю цих молодих ентузіястів українського танку?

На жаль, ми належно їх не оцінили, бо повернулись вони назад до Чикаґо з великим дефіцитом та пригноблені байдужістю нашої громади.

Так само сумно є і в інших наших громадах, як недавно показалось з гостинними виступами студії мистецького слова Лідії Крушельницької в Клівленді і Торонто. Ця наша молодь, яка поза шкільними обов'язками чи працею знаходить час на плекання української культури, заслуговує на нашу повну підтримку.

Але вертаюсь назад до програми чудового вечора. Друга частина-це були стилеві та народні танки різних частин України — були гуцулки і леґіні, чумаки, лемкині, волинський танець та народний танець у виконанні наймолодших танцюристів. Накінець глядачі мали змогу побачити чудово виведеного гопака у виконанні всіх членів „Громовиці" і „Блискавиці", який дійсно був тією кульмінаційною точкою вечора.

Барвисті українські стильові одяги, ентузіязм танцюристів полонив усіх глядачів, тому оплескам та вигукам „браво" не було кінця.

Ми всі присутні були вдячні, що мали змогу побачити цей чудовий вечір і горді, що маємо таку ідейну молодь згуртовану в трьох молодечих організаціях, яка спільно несе у світ красу українського мистецтва!

Бажаємо Вам усім багато успіхів!

Оксана Кузишин
Ню Йорк, Н. Й.

Ширім...

(Продовження зі стор. 2)

большевицька пропаганда викликала революцію, що повалила монархічний устрій, а згодом після кривавих змагань привела до поневолення України червоною Москвою, Польщею, Румунією й Чехо-Словаччиною. Шостий розділ відмічує розквіт підпільного руху в Україні після Першої світової війни, проголошення незалежности Карпатської України, Акт 30-го червня 1941 року, дії УПА та дальші змагання до сьогодні.

Сьомий розділ знайомлює читачів із історією роду Скоропадських й проголошенням гетьманату в 1918 році. Видання кінчається важливішими датами з минулого України від II сторіччя до Христа та картою етнографічних границь України.

Слід справити деякі помилки, а саме: князя Ігоря вбили деревляни, а не печеніги, на Калці були розгромлені не монголи, а княжі війська, змагання УПА у менших з'єднаннях тривали ще і після 1949 року.

Це нове видання Осипа Біловуса — цікаво й живо написане — проглядне своїм змістом та вельми інформативне. По справленні кількох історичних помилок воно надається до масового поширення серед нашої молоді та не-українців. Цим виданням зокрема повинні зацікавитися українські школи та організації молоді.

ДОРОГІ ГРОМАДЯНИ! ПРИЧИНІТЬСЯ ДО РОСТУ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ — ВСТУПІТЬ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ!

Делеґатський з'їзд ОбВУА

У суботу, 21-го травня ц.р., відбувся 15-ий Делеґатський з'їзд ОбВУА в Українському Спортовому Клюбі в Ню Йорку.

З'їзд відкрив голова Головної Управи Об'єднання бувших Вояків Українців в Америці побратим полковник Йохим Вишневецький, привітав присутніх делеґатів і гостей та попросив вшанувати пам'ять жертв голоду та померлих в минулій каденції членів ОбВУА. Потім він подав порядок нарад який був прийнятий одноголосно. Перейдено до наступної точки порядку нарад— вибір предсідника й секретаря Делеґатського з'їзду. На предсідника Зборів вибрано Івана Данківського, а секретарем—Миколу Турецького. Протокол, що його прочитав М. Турецький, був узгіднений делеґатами й затверджений З'їздом.

Приступлено до вибору комісій: Номінаційної, Резолюційної і Статутової, що були вже раніше намічені, а делеґатський з'їзд тільки затвердив їх. До Номінаційної ввійшли Фостяк, М.Головей і М. Турецький. До Резолюційної—Валентин Сімянців й Іван Данківський. До Статутової комісії—Степан Ріпецький, ред. Іван Кедрин-Рудницький і Осип Труш.

Після вибору комісій М. Турецький виголосив доповідь „Члени ОбВУА—учасники визвольної боротьби українського народу в першій половині XX століття і їх значення в громадському культурному, політичному житті української еміґрації". В 30-хвилинній доповіді доповідач старався охопити діяльність і активність колишніх українських вояків у кожній ділянці життя українського народу на західньоукраїнських землях, а згодом на поселеннях. Присутні нагородили доповідача рясними оплесками. На внесок д-ра Петра Федорова з Філядельфії ухвалено, щоб ця доповідь була поміщена в українській пресі й „Вістях Комбатанта". Предсідник Зборів Іван Данківський подякував М. Турецькому за виголошення доповіді.

Потім почалися звітування. Першим звітував голова Головної Управи ОбВУА полк. Й. Вишневецький. Він дав вичерпний звіт з діяльности дворічної каденції Головної Управи, у якому сильно підкреслив, що треба підсилити ОбВУА новими членами, щоб забезпечити цій нашій найстаршій комбатантській організації в Америці існування на довгі роки. Вся праця Головної Управи в наступній каденції повинна йти в напрямку приєднання і збільшення членів ОбВУА.

Предсідник З'їзду подякував полк. Й. Вишневецькому за вичерпний звіт. Наступним звітодавцем був скарбник Михайло Головей, який дав докладний касовий звіт, приходи й розходи та загальний стан каси до 20-го травня. Потім звітував секретар сотник Осип Труш, який подав, що відбулось вісім засідань Головної Управи і видано чотири обіжники, що були розіслані до відділів ОбВУА. Він звітував також за Статутову комісію, яка внесла три поправки до статуту ОбВУА, а саме: про організування відділів ОбВУА, тобто, що в одній місцевості може існувати не тільки один відділ, може бути більше відділів, якщо є члени. Друга поправка—знесено Головну Раду, до якої належали тільки генерали. Тому що ми генералів більше не маємо, то й Генеральської Ради нептрібно. Третя поправка до статуту відноситься до каденції Головної Управи ОбВУА: до цього часу була два роки, а тепер змінено на три роки.

Предсідник З'їзду попросив представника американських ветеранів мґра Атанаса Кобрина, який сказав дуже гарний привіт і висловив думку, що між українськими ветеранами й українсько-американськими повинна бути співпраця і об'єднання, бо з кожним роком кількість їх зменшується. На закінчення привіту він побажав нововибраній Управі якнайкращих успіхів. Секретар ОбВУА сот. О.Труш прочитав привіт від Об'єднання Колишніх Вояків УПА Америки й Канади за підписами голови Володимира Сорочака й секретара Олександра Білевича.

Далі продовжувались звітування. Голова Суспільної Опіки Іван Данківський звітував про харитативну діяльність цієї шляхетної установи, якою є Суспільна Опіка, що заслуговує на признання і подяку нашого громадянства. Звітодавець подав також докладний фінансовий звіт, приходи й розходи та загальну суму фінансів, якими розпоряджає Суспільна Опіка.

До звіту покликано Контрольну комісію, за яку звітував голова її інж. Юрій Тамарський. Він подав звіт з проведеної контролі й заявив, що скарбник Михайло Головей провадить все дуже добре, всі приходи й розходи годяться з прилогами й касовою книгою. Тому, що на терені ОбВУА не було жодної справи, яку міг би розглядати Товариський Суд, члени цього суду не мали про що звітувати.

Потім почалася жвава і речева дискусія над звітами членів Управи, в тому й Суспільної Опіки й Контрольної комісії, головно про розвиток ОбВУА, тобто про збільшення членів, як головного фундаменту для існування і успішного розвитку цієї організації. Всі дискутанти висловлювали своє вдоволення з діяльности Головної Управи ОбВУА, яка вкладає багато праці в цю організацію.

Предсідник І. Данківський попросив Контрольну комісію про уділення абсолюторії уступаючій Управі. Голова Контрольної комісії інж. Юрій Тамарський поставив внесок про уділення абсолюторії з подякою для уступаючої Управи, який всі делеґати підтримали рясними оплесками, висловивши цим свою подяку уступаючій Управі.

Відтак за Номінаційну комісію звітував Микола Турецький. Він прочитав листу кандидатів до Головної Управи ОбВУА: на голову полк. Йоахима Вишневецького, на першого заступника поручника Івана Данківського, другого заступника Миколу Турецького й третього заступника Олександра Білевича; на секретаря сот. Осипа Труша, скарбника дир. Михайла Головея, організаційного референта Івана Дмитрика, пресового референта ред. Івана Кедрина-Рудницького, й трьох вільних членів Управи: Валентина Сімянцева, Володимира Шпирку й Романа Крупку; до Контрольної комісії: Інж Юрій Тамарський—голова, Нефрозина Дітель і Володимир Ганчук—члени. Товариський Суд: д-р Степан Ріпецький, голова; д-р Петро Федорів і сот. Петро Войновський—члени.

Голову ОбВУА полк. Вишневецького вибрано через аклямацію, а всіх інших членів Головної Управи, Контрольної комісії і Товариського Суду вибрано звичайним голосуванням одноголосно.

Переобраний голова перебрав провадження Зборів, подякував за довір'я до нього та заявив, що він вимагає від всіх членів Управи активної співпраці для добра й розвитку ОбВУА. Вміжчасі прийшов представник і перший заступник Головної Управи І-ої Української Дивізії Української Національної Армії Роман Данилюк, якого привітав і представив голова полк. Й. Вишневецький та попросив його до привіту. Р. Данилюк сказав гарне привітальне слово від І-ої Української Дивізії Української Національної Армії, а присутні делеґати привітали його рясними оплесками.

Після цього до звіту покликано Резолюційну комісію, за яку звітував інж. Валентин Сімянців. Резолюції складалися з трьох головних точок. Перша—привітання президентові ЗСА Рональдові Реґенові від ОбВУА та побажання йому успіхів в його політиці. Друга точка—з приводу сумної річниці Великого голоду в Україні й третя точка—напрямні ОбВУА, тобто ми хочемо співпраці й об'єднання зі всіма комбатантськими організаціями на терені Америки.

Після цього обговорено справу почесних членів ОбВУА. Згідно зі статутом, Делеґатський з'їзд має право прийняти або відкинути почесних членів ОбВУА. У вільних внесках делеґати висловлювали свої побажання до Головної Управи та деклярували свою співпрацю з Головною Управою. По вичерпанні внесків і запитів переобраний голова ОбВУА подякував всім делеґатам і гостям за участь в З'їзді. Відспіванням українського національного гимну закінчено Делеґатський З'їзд ОбВУА.

Голова запросив всіх делеґатів до Українського Народного Дому на спільний обід. Під час обіду в дружній побратимській атмосфері обмінювались делеґати думками та висловлювали свої спостереження з 15-го Делеґатського з'їзду.

Микола Турецький

З УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ КУЛЬТУРНО- НАУКОВИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Монтреаль.—3-го і 4-го травня ц.р. польський науковий Інститут при МекҐілському університеті, що його засновав у 1943 році проф. Ц. Галецький, відзначав своє 40-річчя, в якому, крім поляків, взяли участь французи (між іншим, міністер Ж.Ґоден), англійці (м. ін. ректор МекҐілу д-р Д.Л. Джонстон); українці (д-р Р.Олійник) та інші.

На святковій сесії у приміщенні університету виступив з привітом від Української Могилянсько-Мазепинської Академії Наук—УММАН проф. Яр. Рудницький, який передав президенту Інституту д-рові В.Лаврукові окремий лист-привіт від „найстаршої української наукової установи, що минулого року святкувала своє 350-річчя".

Крім виставки матеріялів з архіву Інституту в бібліотеці МекЛенкон, в святкуваннях взяв участь проф. Чеслав Мілош із Берклі, Каліфорнія, який читав свої поетичні твори польською, французькою та англійською мовами. Як нобелівський лавреат із 1980 року він подав при цьому цікаві подробиці про свою поетичну творчість.

Наступного дня місцевий франкомовний Монтреальський університет влаштував окрему зустріч із поетом, у якій взяв участь проф Яр. Рудницький, передаючи йому деякі українські переклади його поезій та свою працю про Івана Франка як кандидата на Нобелівську нагороду в 1916 році. На окрему увагу заслуговує передача статті Лева Яцкевича в „Свободі за 7-ме квітня ц.р. разом із його перекладом „Втечі", яку проф. Рудницький вручив поетові.

Н. Н.

Українский Народний Дім у Ню Йорку

У суботу, 30 квітня ц.р., о 2-ій год. по полудні розпочалися Річні збори шеровців-уділовців, членів Українського Народного Дому в Ню Йорку. На порядку денному були звіти членів дирекції з діяльности за минулий рік.

Із звіту голови Ради Дирекції інж. Е. Стахова можна сконстатувати, що Дирекція головну увагу приділяла ремонтам і направам, бо за останні 10 років у 1982 році на ту ціль Дирекція вжила понад 17,000 долярів, а на день Зборів—біля 25,000 долярів.

Дирекція дбала за збільшення і зміцнення фінансової бази Українського Народного Дому, бо фінансове сальдо на день зборів є прибуткове. По звітах членів Дирекції відбулися ділові дискусії, після яких на пропозицію голови Контрольної комісії інж. Івана Когута Дирекції було уділено абсолюторію. 24-го травня ц.р. відбулося перше засідання Ради Дирекції, на якому було розподілені обов'язки для членів Ради, обраних 30-го квітня. На голову Ради Дирекції обрано інж. Є.Стахова; на заступника голови- Романа Данилюка; на секретаря Сергія Гаргая; на скарбника мґр Іванна Винника; членами Контрольної комісії обрані—голова інж. Іван Когут; члени—Ігор Сохан і Роман Ракочий.

На адміністраторів Народного Дому призначені— Роман Підгородецький і Петро Байбак; на голову Ради членів Народного Дому обраний інж. Мирон Лепкалюк і на члена Ради—проф. д-р Ярослав Падох; на екзекутивного директора по оперативних справах та зв'язках обарно Марію Стахів.

П. Б.

Соборна Панахида жертвам голоду 1932-33 років відбулася у Лос Анджелесі

Стоять (зліва): М. Чумак, М. Новак, М. Скрипник, Г. Старовійт

Під час соборної Панахиди стоять (зліва) О. Чупіль, о. П. Лесків, о. Г. Подгурець, о. С. Галик, о. Т. Буженко та диякон Я. Тростянецький

Довголітнє старанне приховування та замовчування одного з найбільш жорстоких злочинів в історії людства, яким є плянове винищення сталінським режимом біля восьми мільйонів українських хліборобів штучно створеною голодовою смертю в 1932-1933 років, після п'ятдесяти років прогриміло могутнім голосом правди в день 15-го травня цього року в країнах вільного світу. Пролунала правда і в нас. Пресові органи Лос Анджелесу, як також і телебачення та радіо проголосили повідомлення про „приховуваний голокост України".

Сталося це в день погідний недільний, коли українська громада великого Лос Анджелесу й околиць, солідаризуючись з іншими громадами в країнах вільного світу, соборним походом в 1-ій год., о год. 1:30 прибула очолювана духовенством усіх наших віроісповідувань на маєстатичну площу біля „Гол оф либерті" на зеленій горі знаного на цілий світ цвинтаря Форест Лавн у Голливуді.

Об'єднані духовенство, хори, молодь і громадянство переважно в українських вишиванках прибули як одна родина, щоб вшанувати невинні жертви голодового голокосту України. На величезних розмірів стіни „Holl of Liberty" з чудовою мозаїкою історії ЗСА перед ґрандіозною статуєю Джефферсона, під якою був поставлений символічний березовий хрест парохи українських церков: православної св. Володимира протоієрей о. Григорій Подгурець; католицької імени Різдва Пресвятої Богородиці о. прелат Петро Лесків, парох православної церкви св. Апостола Андрія Первозваного о. митрат Степан Галик-Голутяк, який проводив соборну Панахиду; о. протопресвітер Теофіл Бузенко, диякони католицької церкви Осип Чупіль та Я. Тростянецький. Об'єднаним хором диригував молодий і талановитий диригент хору церкви св. Андрія Григорій Галик-Голутяк.

У руках присутніх горіли вогники спеціяльно виготовлених свічок з написами про Великий голод в Україні 1932-33 року, що було стaранням Громадського Комітету. Жалобна відправа отців єдналася з потужніми у своїй гармонійній красі піснопіннями хору, сольові частини якого виконував маестро Володимир Божик. Панувала жалобна та врочиста атмосфера, наповнена молитвою до Бога за неповинні жертви мучеників українських хліборобів, яких було страчено жорстоким голодом.

Урочисто повішено на березовий хрест великий вінець, а згодом пролунала „Вічная пам'ять".

Змістовно і переконливо віддзеркалюючи глибокий український патріотизм, промовляли українською мовою парох церкви св. Володимира о. протоієрей Г. Подгурець, а також парох церкви св. Андрія о. митрат С. Галик-Голутяк. Англійською мовою змістовну патріотичну проповідь виголосив парох церкви Різдва Пресвятої Богородиці о. прелат П.Леськів. Величні слова проповідей отців були неначе небесним громом на ворогів Бога, України та всього волелюбного людства.

Велика Панахида за жертви штучного голоду в Україні, які вшанувала наша громада є початком нашої невтомної акції голошення перед світом правди про довгозамовчуваний Великий штучний голод-голокост України.

Восьмимільйонові жертви заморених голодом батьків, матерів, діток і немовлят кличуть нас до чину— жадання правосуддя вільних народів цієї плянети.

Д-р Святополк Шумський

В УІА влаштовують третю програму для сеньйорів

Ню Йорк, Н. Й. — У суботу, 11-го червня ц.р., від 11-ої год. вранці до 3-ої по полудні, тут в Українському Інституті Америки відбудеться третя і остання частина запланованої в цьому сезоні серії програм для сеньйорів. У програмі, яку проводитиме Лідія Савойка, голова Комітету суспільної служби УІА, виступатимуть панелісти д-р Роман Осінчук, д-р Микола Шпитко і ред. Іван Кедрин. У мистецькій частині виступлять мистець Степан Крижанівський і вокальний ансамбль „Промінь" під керівництвом Богданни Волянської.

Автобуси для транспортації до УІА від'їдуть від церкви св. Юра точно о год. 10:30 вранці. У зв'язку з тим, що є велика кількість бажаючих взяти участь у програмі для сеньйорів, слід чимскорше зголошуватися свою участь у Ольги Соневицької, телефонуючи між 11-ою і 3-ою годинами на число (212) 777-1336.

В Ню Йорку...

(Продовження зі стор. 1)

рополит Андрій. Обидва англійською мовою наголошували непростимий Москві злочин голоду, за який і багато інших злочинів московські імперіялісти повинні стати перед міжнародним судом. Митрополит Андрій заявляв, що ніхто інший, а ми, вільні українці, повинні заговорити повним і могутнім голосом, бо нарід в Україні цього не має можливости зробити.

Американський і український гимни відіграла оркестра „Трембіта" з Осередку СУМ в Монтреалі під диригентурою Юрія Куницького, а формальну політичну частину маніфестації започаткував коротким словом голова комітету д-р М. Чировський. Роксоляна Стойко-Лозинська відчитала телеграму від президента Роналда Регена, а Роксоляна Букшована-Поттер, яка вела цілістю програми, представила президента УНР в екзилі Миколу Лівицького і представника губернатора нюйоркського стейту Маріо Квомо, який відчитав проклямацію, підписану губернатором напередодні маніфестації. З короткими доповідями виступали ще конгресмен Віллям Грін і Святослав Караванський, довголітній політичний в'язень совєтських в'язниць і концтаборів. Його промову по-англійськи переклав мгр Борис Потапенко. Духова оркестра відіграла жалобну пісню „Видиш,брате мій..." і після цього почав формуватись похід, що пішов в напрямі совєтської місії до ОН при 67 вулиці і Лексингтон авеню.

Похід робив велике враження на прохожих американців. В переді походу жінки в національних одягах і в жалобних накидках несли великий хрест з терновим вінком і чорними шарфами; за хрестом ішла жінка, зодягнена в національний стрій з чорною накидкою — символ України в жалобі, за нею сумівці несли на плечах символічну труну, а прапороносці–десятки прапорів, за прапорами ішли Владики, священство, представники організацій, оркестра, уніформована молодь і народ з транспарантами.

Після відіграння американського гимну з коротким, але добре продуманим і рівночасно емоційним словом виступив сенатор Алфонс Д'Амато, республіканець з Ню Йорку, якого представив присутнім інж. М. Шонтак, голова КОУАО. Сен. Д'Амато закликав не забувати мільйонів замучених голодом українців тим комуно-московським режимом, який ще й досі ховається за димовою і мілітарною заслоною. Довшу промову українською мовою виголосив проф. Симон Вожаківський. З короткими промовами виступали ще: представник афганістанської спільноти в ЗСА, активний член Афганського визвольного фронту Габіб Маяр, д-р Аскольд Лозинський, старший пластун Іван Чировський, Пітер Вой тинас, литовець, голова ПА БНА та представники інших поневолених Москвою народів.

Маніфестація закінчилася о год. 6:45 відспіванням українського національного гимну. Серед присутніх біля 3,000 осіб було дуже поважне число української інтелігенції, представників різних організацій і велике число молоді. Місцева телевізія передавала уривки з Маніфестації у вечірніх годинах.

Д-р П.Пундій — гордість Лікарського Товариства

Серед українських лікарів, так само як і серед інших членів нашої громадськости, є мало таких, про діяльність яких треба писати і говорити не тільки тоді коли над ними відправляють панахиди, але головно й тоді, коли вони є серед нас, коли вони ще працюють для себе і для загальної справи. До таких, безумовно, треба зарахувати нашого колегу з Чикаго д-ра Павла Пундія. Це людина, яка, ступивши на американську землю, розпочала свою „кар'єру" з миття посуду в ресторані, але яка завдяки своїй невсипущій праці стала не тільки одним із кращих українських-американських лікарів, але також спромоглася виховати і вивчити всіх своїх чотирьох дітей на лікарів. Вже лише цей один факт повистен заслуговувати на нашу увагу. Як міг він того досягти?

Народившись 14-го квітня 1922 року в Косові, повіт Чортків, в середньозаможній селянській родині, молодий Павло Пундій, подібно до свого енергійного та працьовитого батька, так само не дармував і не втрачав жадної можливости, щоб здобути в житті те, що він вирішив здобути. Закінчивши з добрими оцінками 6-річну початкову школу, влітку 1935 року після вступного іспиту він поступає до гімназії „Рідна Школа" ім. М.Шашкевича в Чорткові. Разом з ним почали навчання Дмитро Штогрин, тепер професор університету в Шампейн — Урбана, та Степан Ворох, тепер лікар-дентист у Ню Йорку. 1938 року за порадою священика Вовчука батько „переніс" його до кращої в той час української гімназії в Станиславові (тепер Івано-Франківське), де разом з ним вчився Сясько Свищук, тепер редактор „Нашої Зорі" в Чикаго. Мешкав він тоді в гуртожитку, що був під матеріяльною опікою славного єпископа Хомишина. Настоятелем семинарії був о. Микитюк, якого пізніше большевики, як упівця, спіймали й розстріляли.

Патріотичне оточення, дисципліна, добре виховання в станиславівській гімназії — все це мало дуже позитивне значення для молодого юнака. Зокрема в гуртожитку кожного тижня студенти мали змогу послухати солідні лекції з історії України, що їх польська окупаційна влада заборонила в українській державній гімназії. „Тут пройшли мої найкращі гімназійні роки, — згадує д-р Пундій. — Тут запривтелював я з Сяськом Свищуком та Грицем Легким, який був дуже здібним учнем, але який потім загинув в УПА".

„З приходом большевиків у 1939 році, все змінилося, — згадує далі П.Пундій. — Священика, який нами опікувався, і монахинь, які нам смачно варили і пекли, вигнали. Залишилися лише 'світські' куховарки,хоч директором вже переіменованої гімназії на середню школу було призначено сина Івана Франка — проф. Тараса Франка, який почав нас вчити... російську мову. А в 1940 році нас звідтам зовсім вигнали, примістивши в кількох залях біля будинку десятирічки. Тоді, хоч і не було війни, але ми вже напівголодували".

„Але був також 'світлий' момент у зв'язку з приходом большевиків,-каже далі Павло. — Нас тоді в школі, нарешті злучили разом з дівчатами, що, звичайно, не могло не довести до нав'язувань 'симпатій' та 'романсів' (чи також до погіршення навчання?)."

З настанням німецької окупації 1941 року Павло знову повернувся до чортківської гімназії, де в 1942 році успішно здав матуру. Потім записався на медичні студії у Львові, де для нього почалася цілком нова і так само не в меншій мірі світла сторінка в його житті. На весні 1944 року він ще встиг успішно здати останні іспити та щасливо втекти перед навалою московських окупантів і дістатися до міського шпиталя в Турці, де директором був д-р Богдан Грабовський (тепер проживає в Ню Йорку), який радо прийняв його не тільки на працю, але й примістив на мешкання в шпиталі.

Потім почипається відома всім нам скитальщина по чужих краях та землях. Залишивши рідний край, Павло Пундій разом із своєю дружиною Дарцею (донечкою о. Василя Склепковича, пароха с. Замочок біля Жовкви; був вивезений большевиками і так десь загинув в Караганді) спочатку подався до Чехо-Словаччини, а потім до Німеччини, де працював у різних німецьких лазаретах. Нарешті, дістався на п'ятий семестер медицини у Ерлянгені, медицину з причини втечі перед московським наступом не міг закінчити у рідному Львові. Тут він познайомився з багатьма українськими студентами, в тому числі з Петром Моцюком, який став його близьким приятелем і який тепер, будучи признаним радіологом в Чикаго, є також головою УЛТПА. І ось, не зважаючи на тяжкі умови скитальського життя, переобтяження медичними студіями і т. д., наш студент ще якось спромагається два рази на тиждень поїхати „додому" до Регенсбургу, де мешкала його родина, маючи вже двох дітей — сина Оська (Йосипа) та донечку Христю, по дорозі вступаючи на село аби в „бавера" дещо виміняти на масло та яйця для дітей. Як і завжди, в кожній пригоді ставала йому його трудолюбна дружина Дарця, без якої йому було б майже неможливо давати раду. 1949 року здійснюється його мрія — з добрим успіхом у німецькій мові він здає медичні іспити і, таким чином, здобуває лікарський диплом. Нарешті, в травні наступного, тобто, 1950 року, скитальські часи для родини д-ра Пундія формально закінчуються — кораблем „Генерал Мюір" родина причалює до Ню Йорку...

Але й тут, на „землі Вашінгтона", молодому лікареві, замість вживати хірургічний скальпель для виконання операцій, ще деякий час час довелося вживати кухонний ніж для чищення картоплі та цибулі. Бо коли він пішов шукати працю бодай медичного лябораторна в університецькому шпиталі Виллимантик, Коннектикат, йому „дипломатично" сказали, що „наразі" не мають місця, хоч, натомість, його можуть прийняти на працю до кухні... „І так, я став у кухні горшки мити та виконувати інші куховарські обов'язки, — згадує д-р Пундій. — Мию їх, мию, і піт з лиця стираю... Прийшла перерва, заходжу до відпочинкової кімнати і бачу перед собою мого колишнього професора Големб'йовського, який вчив мене лаГтин в Станиславові. Тоді він був 'піла' і пострахом учнів на цілу школу. Стало мені неприємно та жаль його, старенького. Видно, він завважив це, і тоді він каже: 'ви, молодий, попрацюєте тут один-два тижні, а потім підете на кращу працю, а я тут залишуся до самої смерти'"...

Так і сталося: через два тижні нашого кухаря з докторським дипломом прийняли на „резидента та „гавзфизишина" в шпиталі Вейн Шор, Лонг Айленд. Там вже працювали такі лікарі як Кузик, Яхторович та Городиловський (недавно помер від атаки серця). Потім — праця в шпиталі Юніті в Брукліні і, нарешті, щаслива здача американського лікарського іспиту в Чикаго на весні 1953 року. Маючи в руках ліцензію на право лікарської практики, д-р Пундій згодом без особливих труднощів був прийнятий на працю залізничного лікаря при Пенсильванійській залізниці в Чикаго, де він працює на цій посаді цілих 30 років. (Правда, як „парт-тайм", працює також в Корбетській клініці в Чикаго).

Але успішна 30-річна лікарська праця є лише одніє частиною особистих досягнень д-ра Пундія. Друго не в меншій мірі важливою частиною його діяльности є праця на громадській ниві. Прибувши до Америки, він став активним і довголітнім членом Управи УЛТПА. Спочатку його було обрано скарбником товариства, потім — референтом студентів та медичного доросту, а від 1977 року — стає незмінним архіваром УЛТПА.

Як пише він у своїх спогадах, „історія медицини почала мене цікавити ще у Львові, коли я ходив на виклади проф. Зембіцького". І хоч своїми статтями „Медична філателія" — „Лікарський Вісник" ч. 91, „Д-р Януш Корчак" — „Нова Зоря", „В першу річницю смерти д-ра Василя Картуха" („Свобода" 23-го вересня 1981 р.) та іншими запрезентував себе як журналіст з „пильним оком" („Українське Життя", ч. 5 1983), проте, мабуть, найголовнішою його заслугою перед українською лікарською громадою і українською спільнотою взагалі є те, що він, як редактор і видавець, вперше в історії української медицини серйозно й ефективно зайнявся справою збереження та документації діяльности українських лікарських товариств та організацій. Ось кілька прикладів з цієї ділянки його праці.

Ставши „архіваріусом" УЛТПА, д-р Пундій не тільки впорядкував медичний архів та бібліотеку товариства, але з-під його пера, як редактора, вже появилися у світ такі праці як „25-ліття УЛТ і Медична Громада у Львові з 1935 р.", „Український Шпиталь Народної лічниці", „Український Медичний Архів ч. І", присвячений пам'яті д-ра Євгена Озаркевича — визначного українського лікаря на переломі XIX і XX століть, редактора „Лікарського Збірника" при НТШ 1898-1901 років та редактора лікарського часопису „Здоров'я" (1912-1914 — вийшло 30 чисел), та люксусово виданий 100 - сторінковий збірник біографічних статтей і споминів про незабутнього професора і доктора медицини Маріяна Панчишина з нагоди 100-ліття його народження.

Наступне видання — це „Український Медичний Архів ч. 2", яке присвячене 60-ій річниці Українського Тайного Університету у Львові з вступною статтею редактора Івана Кедрина та інформативними статтями ред. Василя Мудрого та проф. Миколи Чубатого.

Одночасно д-р Пундій підготовляє до друку солідний збірник п.н. „Лікарський Альманах", працю над яким свого часу був розпочав сл. п. д-р Тома Лапичак, який,на жаль,з причини своєї передчасної смерти не міг закінчити.

Д-р П.Пундій є єдиним українським лікарем, який належить до Американської Асоціяції Історіків Медицини.

Але є ще одна річ, яка робить д-ра Пундія та його дружину Дарцю своєрідним „юнікумом" не тільки серед української, але, правдоподібно, також і американської громади лікарів взагалі. Він, як ми вже згадали, є батьком не двох чи трьох, але аж чотирьох лікарів, а саме: д-р Йосип (Осько) Пундій,якому тепер 38 років, закінчивши медичні студії спочатку в американських університетах, а потім в Барселоні, Еспанія, працює тепер як інтернісТ в „Логанскверi — групі лікарів в Чикаго. Він є не тільки добрим інтерністом, але не в меншій мірі також добрим шахістом, а філософія стала його „коханкою". Молодша за Оська сестра Христя, закінчила чотири роки Ілінойського університету, чотири роки медицини в Чикаго та три роки спеціялізації з офтальмології, працює тепер в групі фахівців від очних недуг в Арлінгтон Гайтс. Одружившись 1977 року з українським інженером Андрієм Нечвідою (абсольвент МІТ), вони вже мають дві донечки. Третій лікар д-р Андрій Пундій, закінчивши медичні студії в Гвадалягарі, Мехіко, тепер провадить приватну практику при Іллинойському масонському шпиталі.

І, нарешті, четверта дитина — Лариса, закінчивши чотири роки Іллинойського університету, тепер студіює оптометрію. А коли в недалекому майбутньому здобуде докторат з цієї ділянки, вона задумує відкрити кабінет для оптометричної практики на спілку зі своєю сестрою Христею.

Варто при тому зазначити, що всі вони — діти д-ра Пундія — належали до Пласту та позакінчували українознавство матурою.

Подиву гідна діяльність нашого лікаря не могла залишитися поза увагою громадянства. „З усіх творів, які вийшли за час перебування д-ра Пундія на становищі 'архівара' та скарбника УЛТПА, — пише наш відомий публіцист та громадський діяч Іван Кедрин, — видно подиву гідну відданість цього лікаря-громадянина архівно - медичній справі... Праця д-ра Павла Пундія варта найбільшого признання й заохоти"... („Свобода" 11-го лютого 1983 р.).

Подібну оцінку його праці подав його колега — наш загальновідомий лікар та патріярхальний діяч д-р Роман Осінчук: „Д-р Пундій, — пише він, — любить і цінить книжку й історію лікарського руху та української медицини, вишукує різні статті на цю тему, давні медичні книжки та журнали, упорядковує їх і розбудовує Архів-бібліотеку нашого товариства" („Лікарський Вісник", ч. 101, 1981).

Ще з більшим захопленням про діяльність д-ра Пундія вигукуються співмешканці його міста Чикаго. У статті „Д-р Павло Пундій — гордість лікарського товариства в ЗСА", редактор чикагської газети „Українське Життя" Ю. Степовий пише: „він (д-р П. Пундій — ЮМ) протягом близько тридцяти років уважно і пильно стежить за вирощуванням молодих українських лікарських кадрів, подаючи свої дописи про кожного молодого українського професіоналіста в багатьох українських пресових органах. Він пильно стежить і популяризує на сторінках преси молодих українських лікарів, заохочуючи нашу молодь до цього шляхетного фаху". („Українське Життя" ч. 5, 1983).

Д-р Юліян Мовчан

Філядельфія...

(Продовження зі стор. 1)

2-ою по полудні, бо початок програми плянується точно на год. 2-гу.

Губернатор Пенсильванії Ричард Торнбирг видав проклямацію, а сенат Пенсильванії прийняв резолюцію, проголосивши неділю, 12-го червня 1983 року, Днем вшанування жертв Великого голоду в Україні в 1932-33 роках у всьому коммонвелті Пенсильванія. Подібні проклямації видали також чинники правління міста Філядельфії. Представники федеральних, стейтових і міських урядових установ візьмуть участь у маніфестації. Головну промову виголосить конгресмен Віллям Г. Грей. Головне слово в українській мові виголосить проф. д-р Михайло Воскобійник, а в англійській мові Едвард Попіль, головний касир Українського Братського Союзу.

Церемонію піднесення та спущення прапорів в пошану жертв Великого голоду переведуть почесні стійки американських ветеранів і українських молодечих організацій, під командою полк. Володимира Т. Дармопрая. Після відчитання проклямацій стейтових і міських урядових чинників поміж промовами виступатимуть відомі українські оперні вокалісти Рената Бабак і Андрій Добрянський, при акомпаньяменті Томи Гринькова, та ансамбль „Промінь", під мистецьким керівництвом Богданни Волянської

Програма маніфестації, яку відкриє виконуючий обов'язки голови Філядельфійського Громадського комітету для вшанування жертв Великого голоду в Україні в 1932-33 роках інж. Юрій Іхтіярів, а вестиме нею проф. д-р Петро Стерчо. Маніфестація розпічнеться й закінчиться молитвами.

Маніфестація проходитиме під гаслом Крайового Громадського Комітету „Згадаймо самі й пригадаймо іншим!", тому наголошується промови в англійській мові й до виголошення їх запрошено зокрема американських державно-політичних діячів.

„Хвильовий—зброя"

У суботу, 21-го травня ц.р., в Ню Йорку, в Українському Інституті Америки, ОУП „Слово" і Видавництво „Смолоскип" влаштували Літературний вечір, присвячений М.Хвильовому в 50-річчя його трагічної смерти і з нагоди появи IV тому творів письменника.

На Вечорі виступили Остап Тарнавський, голова ОУП „Слово", Григорій Костюк, головний редактор творів М.Хвильового, Василь Сокіл, сучасник М. Хвильового, який недавно виїхав з України, і Осип Зінкевич від В-ва „Смолоскип" Уривки з передмови до IV тому Юрія Шевельова читав Юрій Саєвич, а уривки з памфлетів—Петро Фединський.

У музичній точці виступила відома молода піяністка Лариса Крупа, яка виконала „Прелюдію" Л.Ревуцького і траурний марш Шопена.

Остап Тарнавський, цитуючи з книжки А. Кестлера опис голоду в Україні (А. Кестлер 1933 року жив деякий час в Харкові), провів паралелі між обидвома письменниками. Він вказав на заслоплення ними ідеями комунізму і про те, як обидва письменники по-різному зрівали з цією ідеєю. Доповідач наголосив, що в обидвох письменників було спільне і що їх принципово різнило, як представників народів, культурний і політичний розвиток яких ішов різними шляхами.

Дуже зворушливим був виступ Григорія Костюка, сучасника і головного редактора творів М.Хвильового.

„У 1933 році мені був 31 рік,—говорив він,—і я пережив, що не міг, що після цих 50 апокаліптичних років, у великій столиці світу Ню Йорку, колись на мої слабі плечі випаде обов'язок зібрати все, що лишив там Микола Хвильовий і видати. Якщо б тоді хтось таке мені сказав, я б уважав ту людину не пророком, а просто хворою людиною".

Г. Костюк говорив про М. Хвильового, як людину і як автора памфлетів. Він наголосив важливість IV тому, в якому зібрано всю публіцистику, статті, заяви і листи письменника. Доповідач сказав, що Хвильовий був небуденною людиною, „доба якої ще прийде. Це буде доба Хвильового. Вона буде грандіозною і величною, такою як його романтичні ідеї, які він колись голосив".

Несподіванкою для багатьох присутніх був виступ Василя Сокола, який недавно виїхав з України. Він жив у тому самому будинку і в тому самому під'їзді, що й М.Хвильовий. Коли йому сказали про смерть письменника, він прожогом кинувся до його помешкання і, один із дуже небагатьох, побачив востаннє мертве тіло Хвильового за його робочим столом. В. Сокіл розповів, як бував на всіх диспутах у Харкові в будинку ім. Блакитного, які в той час набрали державного маштабу під впливом ідей й кличів М. Хвильового. „Хвильовий—це зброя,—сказав він.—Не дай, Бог, щоб твори його залишилися тільки тут. Зокрема IV вибуховий том".

О. Зінкевич, керівник Вечора, сказав, що „кличі Хвильового після його смерти зникли зі сторінок преси, їх закрили в Україні на сто замків, щоб вони ніде і ніколи не вирвалися на волю, не повернули нам те, що нам законно належиться". У заключному слові він сказав, що М. Хвильовий „не давав спокою своїм сучасникам і до сьогодні не дає спокою Москві, і не дає і сьогодні спокою нашим рідним Гаркун-Задунайським, як в Україні, так і в імміграції, і ще довго недавтиме спокою всім тим, які прийдуть після нас".

Уривки з памфлетів, які з почуттям і по-мистецьки читали П.Фединський і Ю.Саєвич, переносили слухачів у ту незвичну і бурхливу епоху 1920-30 років. Падали неначе з сцени для українців на поселеннях слова і кличі „що таке Европа", „Европа чи просвіта", „азіятський ренесанс", „романтика вітаїзму", „дайош пролетарія!", „чи Україна є колонією", „московські задрипанки", „культурний епігонізм", „позадництво" і багато інших, що цілий Вечір робило неабиякою подією в житті українців на Заході.

Відповідну атмосферу у Вечір внесла молода талановита піяністка Лариса Крупа. Виконаний нею траурний марш Шопена перенис присутніх у ті жорстокі часи, коли в Україні шаліло марево голоду і коли пролунав постріл М.Хвильового у трагічний день 13-го травня 1933 року.

У ЛМКЛЮБІ ДОПОВІДАТИМЕ ІНЖ. В. БАЗИЛЕВСЬКИЙ

Ню Йорк, Н. Й. — Із Літературно-Мистецького Клюбу повідомляють, що в п'ятницю, 10-го червня ц.р., в годині 7-ій вечора, тут у приміщеннях цього Клюбу, при 136 Друга авеню, доповідатиме інж. Юрій Базилевський, голова Головної Управи Т-ва Українських Інженерів Америки, на тему: „Ракети і модерна військова техніка". На цьому вечорі буде теж висвітлений оригінальний фільм із єгипетсько-ізраїльської війни.